

gaire el verb transitiu, si no és que el mateix Alcover usa *esquefir* per 'diminuir' en el *BDLC* VIII, 129.

Pel que fa a la variant en *-i*, de tota manera, no cal donar-li una importància desmesurada: es tracta en el fons de la tendència que veiem reflectida en coses (en part vulgarismes) com *enquibir*, *istiu*, *istil*, *pitit*, *Bitriu* per *Beatriu*, que ja, almenys en part, eren continuació i exageració de les reaccions *finir* superposant-se a *fenir*, *enriquir* a *enrequir*, *xibii* per *xebiu*. En un mot, hem de mirar *esquifit* com una assimilació d'arrel vulgaritzant, que no té interès per a la recerca etimològica. Quant a aquesta cal començar pel fet cabdal que no hi ha cap informació de l'ús en català fins a la fi del S. XVIII (manca JMarc, Aversó, OPou, DTO., Lacav.) ni cap notícia que s'hagi usat en terres valencianes ni a la part ponentina del cat. occidental.

En contrast ben marcat amb l'antiguitat en el Sud i en el Nord de França. Res no s'oposa a la presumpció que en català se'n va contagiar o infiltrar el mot, després de l'Edat Mitjana (potser no gaire després). El problema etimològic, doncs, mentre no surtin proves en contrari, sembla ser una qüestió gallo-romànica molt més que catalana, potser quasi gens catalana. Si cal fer algunes reserves a aquesta afirmació és per unes quantes raons, cap d'elles sense rèplica. No fóra arriscat de menystenir-les totes si no fos perquè: a) l'etimologia es presenta molt obscura, fins desesperançadora; b) hi ha, sí, gran semblança, entre la forma francesa i l'occitana, però no coincideixen; c) el mot és estrany a tots els llenguatges transalpins, trans-renans i trans-ibèrics; d) fins dins la llengua d'oc el mot és estrany avui a tota la zona al N. i a l'E. de la línia Garona-Avairon-Baix Roine, i no hi ha proves que s'hagi usat mai fora d'allà o almenys enllà del Roine. En aquestes condicions no fóra prudent comptar amb la seguretat que no vagi tenir existència ja antiga en alguna part del nostre domini lingüístic, sense rebre admissió en la nostra literatura antiga i formal (i l'altra la coneixem tan incompletament).

Sigui com vulgui, avui el mot està amplament difós en tota l'àrea llenguadociana, lato sensu, i es troba en part de la gascona, fins als Pirineus; i a l'Edat Mitjana abunda des del començament del S. XIII; advertint que avui té quasi pertot el mateix sentit que en català. En el Roergue, Vayssier el defineix i exemplifica en forma ben coincident: *Escofit* (< *escafít* normalment) «étriqué, tiré, trop juste: un bounet esc., uno raubo escofido», Tolosa «*escafít*: étroit, étranglé» (que estant recollit per Doujat ha de figurar ja en el poeta tolosà Goudoull, c. 1610), lleng. oriental *escafít* id. (Sauvages, S. XVIII), Puisserguier (Erau) *escafi* tr. «étrangler». També en gascò, almenys en alguna part, car amb un mot d'aquest significat no s'ha de comptar que les fonts ragin pertot, i a causa del pas fonètic de *f* a aspiració (sovint caduca entre vocals) el mot pot haver resultat equívoc i haver caigut per això en decadència: tanmateix el recollia ja el bearnès Lespy-R. i en una part tan conservadora i alta dels Pirineus com la vall d'Ossau (on l'aspiració és robusta): «*escabit* même signification qu'*escàs*» i aquest el defineix

«court, en petite quantité: *raube escasse robe étriquée*» (*Dict. Béarn. ancien et mod.* II, p. 428); Palay el dóna com a verb sense localitzar (doncs gascò, i més probablement bearnès) «*escabi*: diminuer, amincir, réduire le volume, la taille».³

En la llengua medieval el mot no es diu dels vestits sinó del cos de les persones, particularment de les dones belles i joves; ço que obria el pas a l'aplicació a la roba de la dona elegant, a qui no sabia greu que li marqués la forma del cos, d'on, en el món pagesívol, de costums més severs, el matís de 'roba massa justa'.

Però es tracta d'un terme de la llengua amorosa dels trobadors, que veiem en l'escena cim del roman de Flamenca, quan l'amant Guilhem i la dama adúltera arriben finalment als «ultima amoris»: «josta se ac bel cors e tenre, / blanc e delgat e *escafít*, / d'on no-l cal témer que ja crit...! / ni contradiga son talan ---» (v. 7631). Sabut és que *Flamenca* s'escriu cap al Nord del Llenguadoc a mj. S. XIII. Tot és així en els diversos exemples trobadorescos, dels quals més d'un és certament més antic que aquest però cap no pertany als grans trobadors clàssics del S. XII, cosa que precisament dificulta assegurar la localització i datació exacta; però, per la llengua, tots semblen llenguadocians (almenys en el sentit ample d'aquest dialecte) i cap no em sembla anterior als anys 1190-1210, com a màxim: «ab bel cors --- graisle, gras, plan e *eschafit*», Bernart de la Barta (doncs: 'prima de cintura però revingudeta'); «E-l sieu blanc cors, gras, *escafítz* e le» (< LENIS), Guilhem Ademar; «graila et *escafida*», G. Raimon de la Gironela (potser Aude o Arieja si és GERUNDELLA amb ND > n); «*escaficha*⁴ e be facha», Peire Guilhem; «blanch'e grayl' e *escafida*», B. Martin (*PSW* III, 138; Rayn. III, 143).

En francès tenim un mot de forma una mica diferent, *eschevi*, però de sentit igual al de la llengua dels trobadors, només que ací es tracta generalment d'home i la gran majoria en l'èpica, encara que no n'hi falten alguns en el roman, poc o quasi res en prosa o en vers doctrinal: apareix primerament en la Chanson de Roland i n'hi ha una vintena d'exemples que s'estenen al llarg de tots els Ss. XII i XIII, molt poc i d'imitadors en el XIV, i això en el principi d'aquesta centúria; res en els patuesos moderns (no veig res posterior a Maillart, a. 1316, i les *Estampies Françaises* si fa no fa igual data).

En l'aspecte regional veiem: molt d'anglonormand, sigui en la variant fonètica normanda *escavi*, sigui en la francienne d'Angl. (*eschevi*), també picard ant. *escavi*, també algun text champenois (cont. de Perceval) i un parell de lorenesos (*Estampies, Floovant*); en un sol text occità apareix la forma equiparada a la francesa, o sigui *escabit*, que surt dos cops en l'*Aigar* text èpic d'imitació francienne, que l'aplica també a un combatent, i que igual que els altres rars epus carolingis occitans, com el *Girat de Rossilhon*, deu venir de la zona intermèdia entre l'Alvèrnia i el Lionès: possiblement no hi ha doncs hiatus geogràfic entre *Flamenca* i els textos d'oïl, car el *Floovant* es dubta si és lorenès o més aviat borgonyó; el hiatus és, podríem